

Groene animatie in Vlaamse Ardennen

Natuurbeleving prikkelt zintuigen

Home Sint-Franciscus in Kwaremont (Kluisbergen) wil zijn bewoners dichter bij de natuur brengen. “Natuurbeleving is heilzaam voor ouderen”, klinkt het bij Pascal Paret, hoofd woon- en leefkwaliteit. “Ze prikkelt de zintuigen zodat de bewoners een nieuwe vorm van alertheid ontwikkelen.”

Dat de natuur niet veraf is in Home Sint-Franciscus, is een understatement van formaat. Het woonzorgcentrum (WZC) ligt op de top van de Oude Kwaremont. De 110 bewoners hebben vanuit hun kamers en de gemeenschappelijke ruimtes zicht op de glooiende Vlaamse Ardennen. “Velen onder hen hadden vroeger een grote tuin en/of moestuin of hebben een deel van hun leven in een boerderij gewoond”, stelt Pascal Paret vast. “De natuur ligt hier binnen handbereik, en toch dreigt het contact ermee te vervagen. Daarom doet ons WZC extra inspanningen om ouderen meer in de natuur en de natuur meer in het rusthuis te brengen.”

Zelfgemaakte confituur

Voor de animatie in Home Sint-Franciscus kan Pascal Paret rekenen op een team van

vier animatoren. Voor grotere activiteiten binnen- of buitenhuis krijgen zij hulp van drie ergotherapeuten en soms ook vrijwilligers. “Ik vind de term ‘animatie’ niet zo goed gekozen omdat hij een passieve aanpak suggereert”, merkt Pascal Paret op. “Wij beogen met onze animatieactiviteiten in de eerste plaats interactie: tussen de verzorgers en de bewoners en tussen de bewoners onderling. We interpreteren dat heel ruim en proberen rekening te houden met de noden, behoeften en verlangens van elke individuele bewoner.” In veel animatieactiviteiten speelt de natuur een belangrijke rol, dikwijls zelfs de hoofdrol. “De bewoners krijgen regelmatig de kans om fruit en groenten te verwerken”, legt ergotherapeute Elly Cousaert uit. “Buurtbewoners schenken kersen, pruimen, rabarber, kweeperen, mispels... Daarvan maken de bewoners

confituur zodat er heel het jaar rond zelfgemaakte confituur op tafel staat. We maken ook vlierbessensiroop en goudsbloemzalf. Een deel van die artisanale producten wordt verkocht op de Winterse Doening, een jaarlijks kleinschalig evenement waarop de bewoners ook hun handgemaakte kunstwerkjes te koop aanbieden. Het evenement geeft de bewoners een doel om naartoe te leven, ze zijn enorm trots producten te kunnen verkopen die ze zelf hebben gemaakt.”

Moestuin en kruidentuin

Toen gestart werd met de bouw van twintig serviceflats, moest een stuk grond rond het WZC heraangelegd worden. “We grepen die kans om een moestuin en kruidentuin aan te leggen en fruitbomen aan te planten”, doet Pascal Paret uit de doeken. “Sinds het voorjaar 2011 maakt ‘werken in de moestuin’ onderdeel uit van ons animatieaanbod. Momenteel zijn niet zoveel bewoners betrokken bij die moestuin. Daar willen we verandering in brengen. In januari houden we onder alle bewoners een rondvraag om te informeren wie wat wil zien groeien in de moestuin en wie wat wil doen.”

[5]

[6]

[1] Binnen enkele jaren zullen de bewoners appels, peren en pruimen kunnen plukken in de tuin.

[2] Een bewoner vertelt wat er groeit en bloeit in de moestuin van Home Sint-Franciscus.

[3] Pascal Paret in gesprek met een bewoonster en twee lagereschoolkinderen.

[4] Struiken en planten brengen de natuur tot dicht bij de kamers.

[5] Een bewoonster geniet zichtbaar van het contact met de kinderen die samen met haar schatten verzamelden in de natuur.

[6] Voor de vogels is er een voederplankje, voor de vlinders een vlinderkast.

De groenten uit de moestuin worden onder andere gebruikt voor de 'Cuisines Grises', een andere bestseller uit het animatieprogramma. De bewoners maken tijdens deze activiteit soep 'op grootmoeders wijze' klaar voor hun medebewoners. Ze wassen, schillen en snijden de groenten en overleggen onder elkaar welke ingrediënten thuishoren in de soep. Daarna geven ze hun gesneden groenten en instructies door aan het keukenpersoneel. De soep behoeft geen aparte aankondiging, daar zorgt de geur in de gangen voor!

Thematische natuuractiviteiten

In 2009 besliste Home Sint-Franciscus om deel te nemen aan *Natuurbeleving met ouderen*. *Herinneringen aan leven op het platteland*. Dit project is een initiatief van Regionaal Landschap Vlaamse Ardennen (RLVA) en Vormingplus Vlaamse Ardennen-Dender, die daarvoor financiële steun kregen van Leader, een Europees subsidieprogramma voor plattelandsontwikkeling. Ook vier andere woonzorgcentra sprongen op de kar: Home Sint-Petrus in Kruishoutem, Home Vijvens in Huise (Zingem), Haagwinde in Maarke-Kerkem (Maarkedal) en Huize Roborst in Zwalm.

In het kader van het samenwerkingsproject vindt er sinds het voorjaar 2010 ieder seizoen een thematische natuuractiviteit plaats in elk van de rusthuizen. "De eerste zes activiteiten verliepen volgens een vast stramien", verduidelijkt Sonja Focketyn van Vormingplus. "Elke activiteit stond in het teken van één bepaald thema: bijvoorbeeld vogels, vlinders, zaden en vruchten... We hadden telkens iets tast-

baars bij om de zintuigen van de bewoners te prikkelen, zoals oude appelsoorten om te proeven of groenten om te betasten in een voeldoos. Als het weer het enigszins toeliet, trokken we ook even naar buiten. We vroegen de rusthuismedewerkers om op voorhand langs het wandeltraject plaatjes te zetten met daarop een oog, oor, neus, tong of hand. Op die plaatsen hielden we tijdens de wandeling halt om bijvoorbeeld naar iets bijzonders te kijken of te luisteren."

Herinneringen ophalen

Een van de doelstellingen van het Leaderproject is herinneringen ophalen. Daarom beslisten RLVA en Vormingplus om voor de herfstactiviteit van 2011 samen te werken met scholen in de buurt van de deelnemende woonzorgcentra. "Kinderen kunnen ouderen helpen om herinneringen op te halen, door samen met hen bezig te zijn rond het thema natuur", vertelt Griet Dewitte van RLVA. "In Kwaremont stelden we een groep samen van acht bewoners en zestien kinderen van het vijfde en zesde leerjaar van de gemeentelijke basisschool in Ruij. Elke bewoner maakte in het gezelschap van twee kinderen een wandeling in het rusthuis. De acht groepjes maakten een inventaris van alle natuurelementen die ze op hun weg tegenkwamen. Die tekenden ze daarna op een plattegrond."

Het tweede deel van de herfstactiviteit bestond uit een wandeling buiten. Sonja Focketyn: "Gewapend met een insectenpotje en een mandje gingen de bewoners en kinderen op zoek naar natuurschatten. Ze obser-

veerden samen lieveheersbeestjes, kevers en vlinders en verzamelden bloemen, takjes van struiken, zaden en pitten. Op een lange tafel maakten de deelnemers daarna een 'tableau vivant' van hun vondsten."

Vervolg en uitbreiding

De zeven natuuractiviteiten konden in de vijf deelnemende woonzorgcentra op heel wat bijval rekenen. In januari 2012 volgt een laatste winteractiviteit. Griet Dewitte: "We hebben de betrokken woonzorgcentra de voorbije twee jaar gestimuleerd om ook buiten ons activiteitenaanbod aan natuurbeleving te doen. Daarom hebben we onder andere voor elk WZC een voederplankje, een vlinderkast, loeppotjes en zoekkaarten aangekocht. Het is de bedoeling dat de centra ook na januari 2012 dat materiaal blijven gebruiken en natuurbeleving op het programma blijven zetten. We hopen ook dat andere WZC natuurbeleving opnemen in hun animatieaanbod. Om de drempel te verlagen, maken we een materiaalpakket en een handleiding klaar en in een publicatie zullen we het project uitgebreid toelichten." In het najaar 2012 wordt het project afgesloten met een vormingsdag voor rusthuismedewerkers. Meer daarover in een latere editie van *Senior Update Magazine!*

FREDERIKA HOSTENS

www.homestfranciscus.be,
www.vormingplus-vlad.be,
www.rlva.be